

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

DANIŞTAY İLGİLİ DAİRE BAŞKANLIĞINA

Yürütmenin Durdurulması Taleplidir.

DAVACI : Türkiye Barolar Birliği
Ođuzlar Mah. Av. Özdemir Özok Sokak No:8 Balgat/ANKARA

VEKİLİ :
Aynı adreste.

DAVALI : Adalet Bakanlığı
Milli Müdafaa Caddesi, 06659, Kızılay/Ankara

D. KONUSU : 31 Ocak 2023 tarih 32090 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”in 7. maddesi ile değiştirilen Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in 9. maddesinin 5. fıkrasının öncelikle yürütmesinin durdurulması ile devamla iptaline karar verilmesi dava ve talebimizdir.

YAYIM TARİHİ : 31 Ocak 2023

AÇIKLAMALAR

I- Dava Açma Ehliyeti Hakkında Açıklamalarımız :

Bilindiği üzere, Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun 109. maddesine göre, Türkiye Barolar Birliği, bütün baroların katılımıyla oluşan, kamu kurumu niteliğinde, tüzel kişiliğe sahip bir meslek kuruluşudur. Türkiye Barolar Birliği, kurulduğu günden bu yana yasaların bir meslek kuruluşu olarak kendisine yüklediği görevlerinin yanında, toplumun hukuki sorunlarıyla ilgili görüş ve önerileriyle de Türk hukuk sisteminin gelişmesine katkı sağlamış olup, sağlamaya da devam edecektir.

Ayrıca, “hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak ve korumak, bu kavramlara işlerlik kazandırmak” Avukatlık Kanunu’nun 110/17. maddesiyle Türkiye Barolar Birliđine verilmiş bir görevdir.

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

Nitekim Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu da 23.12.2020 tarih 2020/1033- 3395 sayılı kararında baroların insan haklarını korumak ve hukukun üstünlüğünü sağlamak görevi çerçevesinde, iptal davasına konu işlemin hukukun üstünlüğü, hukuk devleti ilkesi, genel kamu yararı, Anayasa ile koruma altına alınan hak ve özgürlüklerin ihlaline yol açıp açmadığı değerlendirilerek baroların dolayısıyla aynı yasa hükmü müvekkil Türkiye Barolar Birliği için de düzenlendiğinden; Birliğin iptal davası açma menfaat ve ehliyetinin kabul edilmesi gerektiği ifade etmektedir (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 23/12/2020 tarih ve E. 2020/1033 K. 2020/3395 sayılı kararı).

Dava konusu Yönetmelik hükmü ile davalı idare, hukukun üstünlüğü ilkesini gözetmeden, kanuni dayanaktan yoksun biçimde hükümlülerden elektrik bedeli tahsil edilmesine yönelik düzenleme yapmış olup dava konusu düzenleme hakkında hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak ve korumak, bu kavramlara işlerlik kazandırmakla görevli Türkiye Barolar Birliğinin dava açmakta menfaati ve ehliyeti bulunmaktadır.

II- Esasa İlişkin Açıklamalar:

Adalet Bakanlığı tarafından 31.01.2023 tarih ve 32090 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”in 7. maddesi ile Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in 9. maddesinde değişiklik yapılmış olup 5. fıkrası “*Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından mesken abonelikleri için belirlenen ücret tarifesi esas alınarak ceza infaz kurumunca hesaplanan bedel üzerinden hükümlü tarafından karşılanır. Ancak; hükümlü tarafından karşılanacak elektrik gideri, bulunduğu ceza infaz kurumunca gerçekleştirilen elektrik tedarik ihalesi veya işlemi sonucunda belirlenen elektrik birim fiyatının mesken aboneliğinden daha düşük olması halinde düşük olan birim fiyat üzerinden hesaplanır.*” şeklinde değiştirilmiştir.

Değişiklik öncesi aydınlatma giderlerinin karşılanmasına ilişkin düzenleme (9. maddenin son fıkrası) “*Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri hükümlü tarafından karşılanır.*” şeklindeydi.

Dava konusu Yönetmelik hükmü ile; hükümlülerin mesken abonelikleri için belirlenen ücret tarifesi esas alınarak hesaplanan bedel üzerinden sorumlu olacağı düzenlenmiş ise de;

Konuya ilişkin herhangi bir kanun maddesinin mevcut olmaması, Anayasa’nın 13. maddesine aykırı şekilde temel hak ve hürriyetleri sınırlayıcı bir düzenlemenin Yönetmelik ile yapılması ve değişiklik öncesinde de Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik hükmünün açık bir düzenleme içermemesi nedenleriyle ceza infaz kurumlarınca kullanılan elektriğin ne şekilde ücretlendirileceği, yapılan

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

ücretlendirmenin tutuklu ve hükümlülere yansıtılmasının mümkün olup olmadığı, mümkün ise ne şekilde ve hangi oranda yansıtılacağı tartışılmaya muhtaç iken yapılan değişiklik sonrasında da düzenlemeye ilişkin belirsizlikler ve hukuka aykırılıklar giderilememiştir.

İptal talebine konu düzenleme, başta Anayasa'nın 2. maddesinde açıklanan "hukuk devleti" ilkesine, 5. maddesinde düzenlenen "*kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırma*" amacına ve "temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına" ilişkin 13. maddesine aykırılık oluşturduğu gibi; Anayasa'nın 10. maddesi ile AİHS'in 14. maddesi kapsamında korunan eşitlik ilkesi; Anayasa'nın 17, 20, 22. maddeleri ile AİHS'in 8. maddesi ile koruma altına alınan özel ve aile hayatına saygı hakkı; Anayasa'nın 25, 26. maddeleri ile AİHS'in 10. maddesi ile koruma altına alınan ifade özgürlüğü ve Anayasa'nın 35 ile AİHS'in 1 sayılı Ek Protokolü'nün 1. maddesi ile koruma altına alınan mülkiyet hakkını ihlal etmektedir.

Aşağıda ayrıntıları ile açıklanacak iptal nedenleri doğrultusunda işbu düzenlemenin öncelikle yürütmesinin durdurulması devamla iptaline karar verilmesini talep etme zorunluluğu doğmuştur.

III- İptal Nedenleri:

- 1. Hükümlülerden elektrik gideri tahsil edilmesinin kanuni bir dayanağı bulunmamaktadır. Kanuni dayanağı bulunmayan bir düzenlemenin düzenleyici işlemler ile yapılması idarenin kanuniliği ilkesine ve hukuka aykırı olup fonksiyon gaspı niteliğindedir.**

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ("*İnfaz Kanunu*") içerisinde infaza ilişkin usul ve esaslar, hükümlülere ve idareye tanınan hak ve yetkiler düzenlenmiştir.

Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 2. maddesi ile yönetmeliğin dayanağı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 35., 53., 54., 62. ve 70. maddeleri olarak açıklanmıştır.

Bununla birlikte bu maddelerin hiç birinde elektrik giderlerine hükümlülerin katlanması gerektiğine işaret eden bir düzenleme bulunmamaktadır.

Nitekim Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 18 ve 9. maddeleri birlikte değerlendirilerek tutuklulardan da elektrik gideri tahsilatı gerçekleştirilmektedir.

İnfaz Kanunu, ceza infaz kurumları içinde yapılan harcamaların ve/veya hükümlülerin kişisel harcamaların ödeme/tahsilat usulüne ilişkin düzenlemeleri kapsamakta

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

(Örneğin: İnfaz Kanunu'nun 54/1-b bendi ile hükümlülerin kendi istekleri ile buldukları kurumdan başka bir kuruma nakledilebilmesi için "*nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul etmeleri*" şart koşulmuştur), buna karşın içerisinde elektrik ödemelerin hükümlülerden tahsil edileceğine dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla bir kısım harcamaları hükümlülere yansıtmak amacıyla düzenlemeler yapan kanun koyucunun böyle bir tahsilatı amaçlamadığı açıktır.

Bilindiği üzere idarenin, daha önce yasama organı tarafından düzenlenmemiş ve kendisine açıkça Anayasa ve kanunda düzenleme yetkisi de verilmemiş bir konuda düzenleyici işlem yapması mümkün değildir.

İdarenin kanuniliği ilkesi uyarınca idarenin teşkilatını ve faaliyetlerini kanunlara göre kurması ve yürütmesi gerekmekte ayrıca idarenin tüm eylem ve işlemleri kanuna dayanmalıdır. İdare, kanuna uygun olarak teşkilatlanmak ve görevlerini kanunun verdiği yetkiler çerçevesinde yerine getirmek zorundadır.

Anayasa'nın Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması başlıklı 13. maddesi uyarınca temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

Aşağıda ayrıntılarına yer verileceği üzere birçok temel hak ve hürriyeti sınırlayıcı dava konusu düzenleme bakımından ise; kanuni bir dayanağı bulunmadığından, idarenin yasama organının görev alanına giren bir konuda düzenleme yapması söz konusu olup fonksiyon gaspı bulunmaktadır.

Danıştay 7. Dairesi 2006/722 E., 2007/1680 K. sayılı kararında "*ortada, 4458 sayılı Kanunun 24'üncü ve izleyen maddeleri uyarınca tahakkuk ettirilen, para cezalarına matrah olarak alınabilecek herhangi bir verginin bulunmaması; dolayısıyla, cezalandırmayı gerektiren eylemin oluşmaması nedeniyle, alınan kararların hukuki sonuç doğurması olanaklı değildir. Bu bakımdan; yok hükmünde olan ceza kararlarına dayanılarak düzenlenen ödeme emrinde sebep unsuru yönünden hukuka uyarlık bulunmadığından, ödeme emrinin iptali istemiyle açılan davayı reddeden mahkeme kararında isabet görülmemiştir.*"

Türkiye'deki Hava Hudut Kapılarında Kabul Edilemez Yolcuya Uygulanacak İşlemlere Sivil Havacılık Yönergesi'nin bazı maddelerinin iptali istemi ile açılan davada Danıştay 10. Dairesinin 16.05.2006 tarih 2003/4021 E., 2006/3011 K. sayılı kararında "*Dava konusu Yönergenin dayanakları arasında yer alan ve 5 Haziran 1945 tarih ve 4749 sayılı Kanunla onaylanan Uluslararası Sivil Havacılık Anlaşması ve eklerinden, havayolu işleticisine ceza uygulanabileceğine ilişkin açık bir hüküm yer almamış, başka bir ifadeyle havayolu işleticisinden ceza mahiyetinde ücret alınmasına*

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

ilişkin herhangi bir ibareye yer verilmemiştir. Bu bağlamda bu hususun ülkenin kendi mevzuatına bırakıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yasa koyucunun belli konularda gerekli kurallara koyacağı, çerçeveyi çizeceği, eğer uygun veya zorunlu görürse onların uygulanması yolunda sınırları belirlenmiş alanlar bırakacağı, idarenin ancak o alanlar içinde takdir yetkisine dayanmak suretiyle yasaların aykırı olmamak üzere bir takım kurallar koyacağı, ancak kanunun öngörmediği bir sınırlamayı getiremeyeceği kuşkusuzdur.

...

Bu durumda, davalı idareci herhangi bir yasa ile çerçevesi çizilmeyen ve sınırları belirlenmiş idari düzenleme alanı sağlanmayan bir konuda düzenleme yetkisi varmışcasına hareket edilmek suretiyle idari para cezasının tüm usul ve esasının düzenlenmesine ilişkin olarak çıkarılan Yönergenin, içeriği itibariyle Anayasanın 38 inci maddesine aykırı olduğu sonucuna varılmaktadır.” denilerek iptal kararı verilmiştir.

Özetle Türk Hukuku'nda düzenleme yetkisi kaynağını Anayasa'da bulmaktadır. Bu bağlamda, yürütme organının düzenleme yetkisi, yasama organının çizdiği sınırlar içerisinde ve kanunlara aykırı olmama şartı ile gerçekleşebilir.^{1,2,3} Daha açık bir ifade ile idarenin belirli konularda faaliyette bulunabilmesi için kanuni bir yetkiye sahip olması ve Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceğinden idareye kanun ile bir yetki tanınmadıkça idare, temel hak ve hürriyetlere dokunacak davranışlarda bulunamaz.⁴

Asıl olan yürütme organının düzenleyici işlemleri bir kanunun uygulanmasını göstermek için tesis etmesidir. Dolayısıyla yasalarla düzenlenmemiş bir alanda yürütmenin sübjektif hakları etkileyen bir kural koyma yetkisi bulunmamaktadır. Öyle ki yönetmelikler kanunların veya tüzüklerin kapsamını genişletici hüküm dahi içermeyecektir. Danıştay içtihadı da bu yöndedir. (Danıştay 5. Dairesi E.2005/316, K.2007/1744, T.17.04.2007; Danıştay 2. Dairesi, E. 2004/8014, K. 2007/839, T.06.03.2007; Danıştay 13. Dairesi, E.2005/10004, K.2006/1446, T.20.03.2006)

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile bazı konularda yönetmelik çıkarma/düzenleyici işlem tesis etme yetkisi ilgili idarelere tanınmış ise de bunun kanun ile düzenlenmeyen bir konuyu da kapsayacak şekilde geniş yorumlanması ve dava konusu

¹ Celal Erkut, İptal Davasının Konusunu Oluşturması Bakımından İdari İşlemin Kimliği (Doktora Tezi), Danıştay Yayınları, Ankara 1990, s. 67.

² Seçkin Yavuzdoğan, Anayasa Mahkemesinin Yürütme Organının Düzenleyici İşlem Yapma Yetkisine Yaklaşımı, AÜEHFD, c. 8, s. 237.

³ AYİM3D, E. 2003/881, K.2004/886, T.15.4.2004.

⁴ Sancakdar-Önüt-Doğan-Turhan-Seyhan, İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı, Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, Eylül 2019, s. 50.

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

düzenlemede olduğu gibi temel hak ve özgürlükleri sınırlar mahiyette hükümlü ve tutuklulardan elektrik bedelinin tahsilini öngören bir düzenleme yapılması olanaklı değildir.

Nitekim Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri "belirlilik"tir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi de gereklidir.

Birçok Anayasa Mahkemesi kararında da yer verildiği üzere, hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Hukuk devletinde kanun metnlerinin ilgili kişilerin mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini makul bir düzeyde öngörmelerini mümkün kılacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. 'Belirlilik' ilkesine göre ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir tereddüde ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi de gereklidir.

Öte yandan Anayasanın 124. maddesi ancak kanunun uygulanmasını göstermek ve kanuna aykırı olmamak şartıyla yönetmelik çıkarılabileceğini düzenlemektedir.

Anayasanın çeşitli maddelerinde yer alan kanunla düzenlemeden neyin anlaşılması gerektiği Anayasa Mahkemesinin birçok kararında açıklanmıştır.

Keza Anayasanın 8. maddesi ile de yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılacağı ve yerine getirileceği hüküm altına alınmıştır.

Konuya ilişkin Anayasa Mahkemesinin 10.03.2011 tarih 2008/54 E., 2011/45 K. sayılı kararında "Anayasa'nın 7. maddesinde, "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez." denilmektedir. Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesinden ne anlaşılması gerektiği hususu açıklanmıştır. Buna göre, kanunla düzenleme ilkesi, düzenlenen konudan yalnız kavram, ad ve kurum olarak söz edilmesi değil, bunların kanun metninde kurallaştırılmasıdır. Kurallaştırma ise düzenlenen alanda temel ilkelerin konulmasını ve çerçevenin çizilmiş olmasını ifade eder. Ancak bu koşulla uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların belirlenmesi yürütme organının takdirine bırakılabilir.

Yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun hükmünün Anayasa'nın 7. maddesine uygun olabilmesi için temel ilkeleri koyması, çerçeveyi çizmesi, sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı yürütmenin düzenlemesine bırakmaması gerekir." belirlemelerine,

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

Yine Anayasa Mahkemesinin 26.05.2016 tarih 2015/7 E. 2016/47 K. sayılı kararında *“Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Anayasa’nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda, yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilmesi olanaklı değildir. Yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun hükmünün Anayasa’nın 7. maddesine uygun olabilmesi için temel ilkeleri koyması, çerçeveyi çizmesi, sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerekir.”* belirlemelerine yer verilmiştir.

Yukarıda ifade edildiği üzere idarenin yasama veya yargı organlarının görev alanına giren konularda işlem yapması fonksiyon gaspıdır ve Anayasa ve Kanunla yetki tanınmayan bir hususta düzenleyici işlem ile düzenleme yapılması; usule, yasaya ve evrensel hukuk kurallarına aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle, tutuklu veya hükümlülerden elektrik faturası bedeli tahsilatı yapılmasına ilişkin herhangi bir kanun maddesi mevcut değilken, bu yükümlülüğün bir yönetmelik fıkrası ile uygulanması Anayasa’nın 2., 7., 8. 13. ve 124. maddelerine açıkça aykırıdır. Hükümlülerin sahip olduğu anayasal hakların yönetmelik düzenlemesi ile kısıtlanmasının hukuka uyarlı kabul edilmesi ve bu uygulamanın kanuni bir dayanağı olduğunun kabulü mümkün değildir.

2. Mevcut Uygulama İnsan Onurunun Üstünlüğünü ve Sosyal Devlet Yükümlülüklerini Yok Saymaktadır.

Anayasa’nın başlangıç kısmının 6. paragrafında; Her Türk vatandaşının Anayasa’daki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak, hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme hakkının olduğu açıklanmıştır. Anayasa’nın başlangıç kısmının Anayasa metnine dahil olduğu kabul edilmiştir.

Anayasa’nın 2. maddesinde, Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, konulan kurallarda adalet ve hakkaniyet ölçülerini göz önünde tutan, hakların elde edilmesini kolaylaştıran ve hak arama özgürlüğünün önündeki engelleri kaldıran devlettir.

Anayasa’nın 5. maddesi insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. Devletin kişilerin mülkiyet hakkından ve hak arama hürriyetinden tam anlamıyla yararlanabilmeleri ve mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunması amacıyla yasal, idari, mali, yargısal ve diğer önlemleri alması gerekir.

Anayasa’nın 5. maddesi uyarınca, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak devletin temel amaç ve görevleri arasındadır. Bu bağlamda, temel tüketim ihtiyaçları arasında yer alan elektrik hizmetlerine toplumun tüm fertlerinin kolaylıkla ulaşabilmesini teminen gerekli tedbirlerin devlet tarafından alınması bir gerekliliktir. (TBMM KDK 08.08.2022 tarih 2022/9980-S.22.15360 sayılı kararı)

İnsan onuru hayatın her alanında herkese ve devlete karşı korunması gereken mutlak bir değerdir. Bu nedenle, insan onurunun korunması Anayasa'nın yanı sıra başta Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, AİHS ve Avrupa Temel Haklar Şartı olmak üzere birçok önemli uluslararası belgede koruma altına alınan bir ilkedir.

Bir sosyal düzen kuralı çeşidi olarak hukuk kuralları, insanın olduğu her yerde; insanı insana, insanı topluma ve insanı devlete karşı koruyacaktır.⁵ Devletin cezalandırma yetkisi kapsamında ceza infaz kurumlarında bulunan, infaz süreci boyunca devlet bakım ve koruması altında olan tutuklu ve hükümlülerin onurunun korunması da devletin yükümlülüğü altındadır.

Kaynağını AİHS'in 3. ve Anayasa'nın 17. maddelerinden alan infazın insan onuruna uygun olması ilkesi uyarınca cezaevindeki infaz sürecinin etkin, ıslah edici ve onarıcı olarak tamamlanabilmesi için öncelikle infaz yer ve koşullarının insan onuruna uygun olması gerekmektedir. Cezalandırma hakkının olması devleti yükümlülüklerinden kurtarmamakta; aksine tüm yükümlülüklerinin yanı sıra hükümlünün cezalandırma sürecinde ıslahını sağlayacak çağdaş infaz rejimine uygun tedbirleri alması, gerekli idari ve yargısal denetimleri sağlaması gibi ek yükümlülükler altına sokmaktadır.

Hükümlülerin kişi özgürlüğü hakkının kısıtlanması ile seyahat özgürlüğü gibi birçok diğer hakkını ya doğrudan ya da dolaylı olarak kullanamayacağı açıktır⁶. Bununla birlikte hükümlüler, kişi özgürlüklerinin kısıtlanması neticesinde tüm haklarını kaybetmeyecek⁷, mahkûmiyet veya tutuklama kararıyla özgürlük ve güvenlik hakkını kaybetse de diğer haklarını hapis hayatının elverdiği ölçüde kullanmaya devam edecektir.⁸

Hükümlüler devletlere tanınmış yetki kapsamında kendi rızaları hilafına ceza infaz kurumları ile tutukevlerinde bulundurulmaktadır. Bu nedenle sivil kişilere nazaran kişi

⁵ Kahan Onur Arslan, İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri Bağlamında Temel Bir İlke Olarak İnsan Onurunun Korunması, TBB Dergisi 2015, sayı 120, sf. 159.

⁶ Timur Demirbaş, İnfaz Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, 2021, s. 51; Monica Macovei, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5. Maddesi'nin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz-Kişinin Özgürlük ve Güvenlik Hakkı, TBB Yayınları, 1. Bası, Eylül 2005, s. 6; A. Sinan Sürücü, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında ve Türkiye'de Tutuklama, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2010, s. 15.

⁷ Timur Demirbaş, İnfaz Hukuku, s.53.

⁸ Dr. Bahattin Aras, Hükümlü ve Tutukluların İnsan Onuruna Uygun Koşullarda Barınma Hakkı, s. 9.

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

özgürlüğü gibi haklar açısından daha olumsuz şartlarda bulunmaları söz konusu iken bazı açılardan özgür kişilere nazaran daha fazla pozitif yükümlülük tanınması gereken durumdadırlar.⁹

Hükümlü ve tutukluların kaldıkları koşullar ile diğer yaşam alanlarının fiziki koşulları infaz sürecinin önemli konularından biridir ve belki de insan onurunun en çok zarar görebileceği yerlerdendir. Bu durumun önüne geçebilmek için hükümlü ve tutukluların barınma ve yaşam alanlarının fiziki koşulları, temizlik, sağlık, beslenme hizmetleri ve diğer her alanda insanca bir muameleye tabi tutulması; devletin sahip olduğu, kişilerin özgürlüğünü kısıtlama yetkisinin bir sonucu olarak bakım ve gözetimi altındaki kişilerin barındırıldıkları kurumlar olan ceza infaz kurumlarının zaruri giderleri ile burada barındırılan hükümlü ve tutukluların ilaç, aydınlatma, beslenme, barınma, ısınma vb. temel giderlerinin devlet tarafından karşılanması bir zorunluluktur. Bu ihtiyaçların büyük bir kısmı günümüz koşullarında ancak elektrik kullanılarak giderilmektedir.

Zira tutuklu ve hükümlüleri rehabilite etmek ve sosyal hayata tekrar kazandırmayı amaç edinen devletin, bu süreçte ekonomik ve sosyal olarak dezavantajlı olan bu kişileri korumak ve kişilerin masraflarını karşılamakla da yükümlü olduğu tartışmasızdır. Zira infazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahkûmları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekmektedir.¹⁰

Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi (AİÖK) tarafından yayımlanan 30'uncu Genel Rapor kapsamında, ceza infaz kurumlarında belirli hizmet veya eşyalara erişim maliyetlerinde yaşanabilecek artışların, barındırılan kişiler üzerinde ortaya çıkaracağı olumsuz sonuçlara özellikle vurgu yapılmıştır. Söz konusu Genel Rapor'da, ceza infaz kurumlarında yaşanabilecek kaynak sıkıntısı ve pahalılık gibi sorunların, hükümlü ve tutuklular arasında eşitsizliklerin ortaya çıkmasına veya perçinlenmesine sebep olacağı; kişilerin gelecekteki refah durumlarının bundan olumsuz etkileneceği; çok düşük gelire sahip hükümlü ve tutukluların basit veya temel bir takım ihtiyaçlara erişimde dahi sıkıntı yaşayabileceği ve bu durumun kişisel özerklikten yoksun kalmalarına sebep olabileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda Komite, elektrik giderleri de dâhil barındırılan kişilerce karşılanması gereken eşya veya hizmetlerin varlığı halinde, bunlara ilişkin maliyetlerin hükümlü ve tutukluların net gelirini orantısız şekilde etkilememesi gerektiğini ifade ederek bu hususu ceza infaz kurumlarında gözlemlenmesi gereken eşik değerler arasında saymıştır. (AİÖK, 30'uncu Genel Rapor, 2020, 64-79)

⁹ Sinan Sürücü, Ceza İnfaz Kurumlarında Tutuklu ve Hükümlülerden Alınan Elektrik Ücretlerinin Dayanağı ve Mevzuat ile İnsan Hakları Açısından Değerlendirilmesi, 2023.

¹⁰ AYM, Turan Günana Kararı, Başvuru No: 2013/3550, K.T: 19/11/2014, § 39.

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

Tüm bu düzenleme ve içtihadı rağmen, yapılan tahsilatlar ile tutuklu ve hükümlüler üzerine yüklenen maddi yükümlülükler ile bu kişilerin infaz süreçlerinin zorlaştığı açıktır.

Bir üst başlıkta gerekçeleri ayrıntılı şekilde izah edildiği üzere, İnfaz Kanunu'nun "oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır" şeklindeki 63/4. maddesinin mevcudiyeti karşısında, Yönetmelik'in 9. maddesi uyarınca, kanun ile sağlanması zorunlu tutulan ısınma ve havalandırmayı sağlayabilecek nitelikte olan vantilatöre ilişkin elektrik giderinin yönetmelik ile mahpuslardan tahsil edilmesinde de hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Ayrıca her ne kadar dava konusu düzenlemeden her hükümlünün yalnızca özel tüketimine konu elektrik bedelini ödeyeceği anlaşılrsa da somut durumda ödemeler bu şekilde yansıtılmamakta diğer bir deyişle kişiye özel hesaplanmamaktadır.

Hükümlülere yansıtılan giderler gerçek anlamda hükümlülerin kullanmış oldukları elektriğin karşılığı olmayıp, ceza infaz kurumunda kullanılan elektriğin koğuş başına bölünmesi suretiyle hesaplanmaktadır. Bu hesaplama usulü esasen Yönetmelik'e de aykırıdır.

Anılan şekildeki tahsilat nedeniyle TBB İnsan Hakları Merkezi'ne ceza infaz kurumlarından şikayetler gelmekte ve hukuki yardım talep edilmektedir. Belirtilen şekildeki şikayetlerden biri olan ekte sunulu Burhaniye T Tipi Ceza İnfaz Kurumu'ndan 9 hükümlü tarafından iletilen şikâyet içerisinde; bulunduruldukları ceza infaz kurumunda ekmek fırını, yemekhane, aydınlatma jeneratörleri, üretilenleri serin tutabilmek için güçlü klima ve soğutma sistemleri ile elektrik tüketen atölyeler bulunduğu belirtilmiştir. Bu nedenle de ceza infaz kurumunun elektrik tüketiminin yüksek oranda olduğu, elektrik tüketiminin yüksekliği nedeniyle de kilovatsaat hesaplamasının da yüksek oran üzerinden gerçekleştirildiği belirtilmektedir. Sonuçta hükümlü ve tutuklulardan harcamış oldukları elektrik üzerinden bir hesaplama yapılarak tahsilata gidilmemekte, ceza infaz kurumunda harcanan toplam elektrik miktarı nedeniyle yüksek oran üzerinden tahsilat gerçekleştirilmektedir. Bu durumun da hukuka uygun olmadığı ve mülkiyet hakkını zedeler nitelikte olduğu açıktır.

Üstelik elektrik harcamasına ilişkin tahsilat sırasında da kişiselleştirilme söz konusu değildir. Örneğin koğuşta bulundurulmasına Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik ile izin verilen elektrikli su ısıtıcısının elektrik giderleri de hükümlülerden ortak olarak tahsil edilmektedir. Oysa kimi durumlarda bu uygulama da hakkaniyeti zedeler sonuçlara yol açabilecektir. Örneğin koğuşta bulunan dört kişiden üçünün her gün çok sayıda çay tükettiği, bu nedenle elektrikli su ısıtıcıyı sıklıkla kullanarak çok fazla elektrik giderine neden olduğu düşünüldüğünde, aynı koğuşta kaldığından anılan gidere ortak olmak durumunda kalacak olup hiç çay içmeyerek bu yönde

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

herhangi bir elektrik giderine neden olmayan diğer mahpusun durumuna ilişkin bir çözüm de bulunmamaktadır.¹¹

Tüm bunlardan bağımsız olarak ödeme imkânı bulunmayan mahpusların durumunun da dikkate alınması gerekmektedir. Zira Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik ile koğuştta bulundurulmasına izin verilen elektrikli eşyalar hayatın asgari şartlarda devamını sağlayabilmek adına bulundurulması zorunlu olan eşyalardır. Özellikle uzun hapis süreleri gözetildiğinde, ekonomik olarak dezavantajlı kişilerden elektrik gideri istenilmesinin bu kişileri insan onuruna uygun bir hayat sürmekten uzaklaştırdığı ve bu durumun insan hakları açısından kabul edilebilir olmadığı açıktır.

Bundan başka iptal talebine konu hükümde, elektrik faturalarının ödenmemesi halinde karşılaşılabilecek yaptırım düzenlenmemiş olmasına rağmen elektrik giderinin bir/birkaç hükümlü tarafından öden(e)memesi halinde koğuştun aydınlatma gibi aydınlatma dışındaki elektriğinin kesilmesinin de yukarıda sayılı haklarla bağdaşmayacağı açıktır. Buna karşın uygulamada, mahpus tarafından elektrik borcunun ödenmemesi halinde elektrik kesintisi yaşandığına dair örnekler de ekte örneği sunulu haberde olduğu gibi medyaya yansıyan haberlere konu olmuştur. Bu uygulamanın da hukuki mesnetten yoksun olduğu tartışmasız olmakla beraber insan onur ve haysiyetinin korunmasıyla da bağdaşmamaktadır.

3. Dava konusu düzenleme kanun önünde eşitlik ilkesi ihlaline sebebiyet vermektedir.

Anayasa'nın 10. maddesi uyarınca devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Anayasa ile öngörülen eşitlik ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasa karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. (Anayasa Mahkemesi'nin E. 2013/116, K. 2014/135 sayı ve 11.9.2014 tarihli kararı)

Dava konusu Yönetmelik'in 7. maddesi ile değiştirilen Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 9. maddesinin 6. fıkrası uyarınca "*Çocuk ve kadın hükümlülerin tüm elektrik giderleri kurum bütçesinden ödenir.*" Bu durumda elektrik faturasının tahsil edilmesi zorunluluğu yalnızca "erkek" hükümlülere özel bir yükümlülük haline getirilmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesi, devlet organlarını ve idari makamları böyle bir uygulama yapma konusunda kesin olarak engelleyecek hükümler içermektedir. İşbu maddeye göre

¹¹ Sinan Sürücü, Ceza İnfaz Kurumlarında Tutuklu ve Hükümlülerden Alınan Elektrik Ücretlerinin Dayanağı ve Mevzuat ile İnsan Hakları Açısından Değerlendirilmesi, 2023.

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

herkes, cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür ve devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Devlet organlarının ve idare makamlarının kadınlar ve çocuklar için benimsediği bu pozitif yükümlülüğü, erkek hükümlüler için de yüklenmesi gerekmektedir zira hükümlüler arasında böyle bir ayırım gözetmek eşitlik ilkesine açıkça aykırıdır.

4. Dava konusu düzenleme mülkiyet hakkının ihlaline sebebiyet vermektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve AYM, her türlü ekonomik değeri anayasal mülkiyet hakkı kapsamında görmektedir. Bunlar taşınır ve taşınmaz mallar ile alacaklar, parasal olan somut veya soyut her türlü değer şeklinde ifade edilmektedir. Herkes, kişilerin sahip olduğu mülkiyet hakkına saygı duymak zorundadır ve devletler bu doğrultuda mülkiyet hakkının dokunulmazlığı sağlamakla yükümlüdür.

Anayasa'nın 35. maddesinde "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*" denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır.

Anayasa'nın 5. maddesi insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. **Devletin kişilerin mülkiyet hakkından ve hak arama hürriyetinden tam anlamıyla yararlanabilmeleri ve mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunması amacıyla yasal, idari, mali, yargısal ve diğer önlemleri alması gerekir.**

Bu hakka yapılabilecek müdahaleler de diğer temel haklar gibi birtakım kriterlere bağlanmıştır. Buna göre yapılacak sınırlamanın kamu yararı meşru amacıyla yapılması, müdahalenin ulusal veya uluslararası hukuka uygun olması ve kamu yararı meşru amacı ile kullanılan aracın makul bir orantılılık ilişkisi içinde bulunmasını gerektirmektedir.

Somut durumda, devletin yükümlülüğü olarak kabul edilen harcamaların, hukuka aykırı şekilde hükümlülerden tahsil edildiği düşünüldüğünde; sayılan kriterlerin hiçbirinin karşılanmadığı; ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin maddi malvarlıklarında hukuki bir dayanak olmaksızın azalmaya sebebiyet verildiği ve dolayısıyla mülkiyet haklarının ihlal edildiği açıktır.

TBMM Kamu Denetçiliği Kurumunun 08.08.2022 tarih 2022/9980-S.22.15360 sayılı kararında "*Söz konusu husus, devletin bakım ve gözetimi altında ceza infaz kurumlarında barındırılan kişiler açısından ayrıca önemlidir. Zira hükümlü ve tutuklu olarak barındırılan kişiler, hukuka uygun şekilde özgürlüğünden yoksun bırakılmanın doğal ve kaçınılmaz bir*

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

sonucu olarak çalışma hayatından da uzaklaşmakta; ceza infaz kurumları tarafından sağlanan çalışma imkânları haricinde gelirlerinden yoksun kalmaktadırlar. Bu durum anılan kişiler ile birlikte aile fertlerini de yakından ilgilendirmekte ve etkileyebilmektedir. Barındırılan kişilerin koğuş ya da odalarında televizyon, radyo, buzdolabı ve benzeri elektrikli eşyaları kullanabilmeleri; bu kişilerin düzenli bir yaşam sürdürebilmeleri ve infaz rejiminden beklenen iyileştirmenin gerçekleşmesi hususu ile de yakın ilişki içerisinde. Makul bir bedel karşılığında elektrik hizmetlerine ulaşamaması durumu, söz konusu eşyalara erişimin kısmen ya da tamamen kısıtlanmasına veya kişilerin ekonomik açıdan zor durumda kalmalarına sebep olabilecek niteliktedir.” belirlenmesine yer verilmiştir.

Tüm bunlardan bağımsız olarak elektrik giderlerinin gerçek anlamda kişiselleştirilmiyor oluşu da mülkiyet hakkını zedelemektedir.

Yukarıda ifade edildiği üzere Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in 18 ve 9. maddeleri birlikte değerlendirilerek tutuklulardan da elektrik gideri tahsilatı gerçekleştirilmektedir. Tutukluluk süreci neticesinde beraat veya kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğinde anılan giderler Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 141. maddesi uyarınca tazminat davasına konu edildiğinde iadesine karar verilmemektedir.¹² Bu durum da mülkiyet hakkı ile AİHS’in 5. maddesinin 5. fıkrasını ihlal eder niteliktedir.

5. Dava konusu düzenleme özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlaline sebebiyet vermektedir.

AYM ve AİHM kararlarında “özel hayat”, eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavram olarak yer almaktadır. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı; kişinin şeref ve itibarının korunmasından aile içindeki çıkar dengesinin sağlanmasına kadar birçok farklı konuyu güvence sağlamaktadır.

Geniş bir kavram olan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı, AYM’ye yapılan başvurunun bağlamına göre, Anayasa’nın 17. maddesinde düzenlenen kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı ile birlikte incelenmekte; kadın ile erkek arasındaki ilişkileri, ebeveynler ile çocuklar arasındaki çıkar dengelerini aile hayatı kapsamında değerlendirilmektedir. Anayasa’nın 17. maddesinin amacı, esas olarak bireylerin maddi ve manevi varlığı ile aile hayatına karşı devlet tarafından yapılabilecek keyfi müdahalelerin önlenmesidir.¹³

¹² Sinan Sürücü, Doğukan Algan, “Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Davaları”, İzmir Barosu Dergisi, Yıl:79, Sayı:2, Mayıs 2014, s.59,60.

¹³ Murat Şen, Doç. Dr. Taylan Barın, Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkı Karar Özetleri, Anayasa Mahkemesi Yayınları, Mart 2021, sf. 2.

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

Ceza infaz kurumları içerisinde, gelir elde etmesi beklenemeyen, ekonomik olarak dezavantajlı durumdaki hükümlülerin yapmakla yükümlü oldukları ödemeleri karşılayamayacağı, bu nedenle mahpus kişilerin ailelerinin işbu masrafları karşılaması gerekeceği açıktır.

Bu kapsamda iptal talebine konu Yönetmelik fıkrası uyarınca uygulanan bu sistemin, tutuklu ve hükümlülerin şeref ve itibarını zedeleyebileceği, kendisi ile beraber ailesinin yaşantısını da maddi-manevi zarara uğratacağı ve aile içindeki dengeleri zedeleyeceği açıktır.

6. Dava konusu düzenleme ifade özgürlüğü hakkının ihlaline sebebiyet vermektedir.

İfade özgürlüğünün öznesi herkeştir.¹⁴ AYM'ye göre "herhangi bir kimsenin yalnızca kişiliğine bağlı olarak düşüncüyü açıklama ve yayma özgürlüğüne müdahale edilmesinin" haklı kılınması mümkün değildir. Aksi bir düşünce bazı kişi ve grupların Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan haklardan yararlanmasına engel olacağı için bu durumun hakların kullanılması bakımından kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir.¹⁵ Aynı madde uyarınca "Bu hürriyet, resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar."

AYM önüne gelen başvurulara bakıldığında, bugüne kadar yüksek güvenilirli bir cezaevinde bulunan hükümlü¹⁶ ve "tutukluların"¹⁷ da ifade özgürlüğünün birer öznesi olduğu kabul edildiği görülmektedir. Dolayısıyla bu kişilerin de televizyon ve radyo gibi elektrikli kitle iletişim araçları marifetiyle haber alma hakkı bulunduğu izahtan varestedir. AİHM içtihadı¹⁸ da bu yöndedir.

¹⁴Dr. Ulaş Karan, İfade Özgürlüğü, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi – 2, sf. 4.

¹⁵ AYM, Ali Gürbüz ve Hasan Bayar Kararı, B. No: 2013/568, 24/6/2015, § 67; Ali Gürbüz Kararı, B. No: 2013/724, 25/6/2015, § 69.

¹⁶ AYM, Özkan Kart Kararı, B. No: 2013/1821, 5/11/2014, § 50; Ali Karatay Kararı, B. No: 2012/990, 10/12/2014, § 67; İbrahim Bilmez Kararı, B. No: 2013/434, 26/2/2015, § 74; Bejdar Ro Amed Kararı, B. No: 2013/7363, 16/4/2015, § 69.

¹⁷ AYM, Kamuran Reşit Bekir Kararı, B. No: 2013/3614, 8/4/2015, § 43; Mehmet Ayata Kararı, B. No: 2013/2920, 7/7/2015, § 25; Hüseyin Sürensoy Kararı, B. No: 2013/749, 6/10/2015, § 44; Hurşit Çetin Kararı, B. No: 2013/2610, 6/10/2015, § 35; Erdener Demirel Kararı, B. No: 2013/1869, 2/12/2015, § 34; Mehmet Reşit Arslan Kararı, B. No: 2013/750, 15/12/2015, § 51; Ergin Atabey Kararı, B. No: 2013/8777, 16/12/2015, § 22; Murat Karayel (3) Kararı, B. No: 2013/5444, 6/1/2016, § 30; Faik Özgür Erol Kararı, B. No: 2013/2719, 9/3/2016, § 49; Mehmet Reşit Arslan (4) Kararı, B. No: 2013/2909, 9/3/2016, § 35; Ahmet Temiz (5) Kararı, B. No: 2013/8696, 10/3/2016, § 31; Eren Yıldız Kararı, B. No: 2013/8035, 13/4/2016, § 48; Metin Yamalak (2) Kararı, B. No: 2013/9450, 13/4/2016, § 28; Kamuran Reşit Bekir (4) Kararı, B. No: 2013/7644, 20/4/2016, § 27.

¹⁸ AİHM içtihatlarında belirtildiği üzere medyanın haber yayma ve bilgi iletme yükümlülüğü kadar halkın bu bilgileri alma hakkı da vardır (News Verglags GmbH & Co. KG / Avusturya, Başvuru No: 31457/96, 11.01.2000, §56).

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

İptal talebine konu Yönetmelik fıkrasının uygulanması, yukarıda açıklandığı üzere, gerek hükümlü ve tutuklunun az elektrik kullanma gereklilikleri gerekse de yaşanan elektrik kesintileri durumları göz önüne alındığında anılan hakkın ihlali neticesini doğurduğu açıktır.

Sonuç olarak dava konusu Yönetmelik hükmü;

- Elektrik giderlerinin hükümlüden alınabileceğine işaret eden herhangi bir kanun maddesinin mevcut olmaması sebebi ile idare tarafından kanun ile düzenlenmeyen bir konuda düzenleme yapılması sebebi ile Anayasa'nın 7.,8. ve 124. maddelerine ve temel hak ve özgürlüklerin Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmamak kaydıyla ve özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceğine ilişkin Anayasa'nın 13. maddesine,
- Herhangi bir geliri ve çalışma hakkından yararlanması mümkün olmayan, devletin gözetim ve denetimi altında bulunan kişilere yönelik olmakla hukukun üstünlüğü ve sosyal devlet ilkesine ilişkin Anayasa'nın 2. ve mülkiyet hakkına ilişkin 35. maddelerine,
- Maddi külfetine hükümlülerin ailelerinin katlanması zorunluluğu bulunduğundan şeref ve itibarının korunmasından aile içindeki çıkar dengesinin sağlanmasına kadar birçok farklı konuyu kapsayan Anayasa'nın 20. maddesine, mülkiyet hakkına ilişkin 35. maddesine, ayrıca kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırma amacına işaret eden Anayasa'nın 5. maddesine,
- Koğuşta bulunan her bir hükümlü bakımından ilgili bedelin kişiselleştirilmesi mümkün olmadığından Anayasa'nın yine 35. maddesi ve eşitlik İlkesine ilişkin Anayasa'nın 10. maddelerine,
- Kadın ve çocuk hükümlülerin tüm elektrik giderlerinin kurum bütçesinden karşılanacağına yönelik düzenleme de dikkate alındığında Anayasa'nın 10. maddesine,
- Televizyon ve radyo gibi elektrikli kitle iletişim araçları marifetiyle haber alma hakkı da dikkate alındığında gerek hükümlü ve tutuklunun az elektrik kullanma gereklilikleri gerekse de yaşanan elektrik kesintileri durumları göz önüne alındığında Anayasa'nın 25, 26. maddeleri ile koruma altına alınan ifade özgürlüğüne,

aykırılık taşımakla işbu düzenlemenin iptalini talep etme zarureti doğmuştur.

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

IV. Yürütmenin Durdurulması Talebimiz

İdari Yargılama Usul Kanunu Md. 27/2 uyarınca “Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler.”

Kanuni dayanağı bulunmayan dava konusu Yönetmelik maddesi yürürlükte kaldığı müddetçe Anayasa'nın 13. maddesine aykırı şekilde tutuklu ve hükümlülerden elektrik bedeli tahsil edilmeye devam edeceğinden ve bu durum hukukun üstünlüğü, hukuk devleti, Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 17., 25., 26. ve 35. maddelerine, aykırılık teşkil ettiğinden insan haklarına dayanan hukuk devleti ve toplumun adalet duygusunda telafisi olanaksız zararlar doğacağından bu durumun önlenmesi için yargılama sonuçlanıncaya kadar yürütmenin durdurulmasını talep zorunluluğu doğmuştur.

SONUÇ VE İSTEM : Yukarıda açıklanan ve resen tespit edilecek nedenlerle;

31 Ocak 2023 tarih 32090 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”in 7. maddesi ile değiştirilen Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in 9. maddesinin 5. fıkrasının öncelikle yürütmesinin durdurulması ve devamla iptali ile yargılama giderleri ile vekalet ücretinin karşı taraf üzerinde bırakılmasını saygılarımızla talep ederiz.

16

**Türkiye Barolar Birliği
Vekili**

Eki:

1. Onanmış vekaletname örneği
2. 31 Ocak 2023 tarih 32090 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”
3. Burhaniye T Tipi Ceza İnfaz Kurumu’ndan alınan başvuru
4. Elektrik kesintisine ilişkin haber örneği